

S. Turcsányi Ildikó:

Választási küzdelmek a millenniumi ünnepségek évében

2018-ban a Békési Újság Kalendáriumának témája: Békés - örök változásban is állandóság. Ehhez választottuk írásunk témáját is, hiszen 2018-ban újra országgyűlési választások elé néz Magyarország és ugyanúgy felbolydul, megélénkül a politikai, közösségi élet, mint történt az ezelőtt 100-120 évvel is. Múzeumunk a dualista Magyarország politikailag talán legmozgalmassabb időszakának, a 19/20. század fordulójának több választási küzdelméből őriz erre vonatkozó propagandaanyagokat, 1896-ból 6 plakát, 15 kortesdal került az 1980-as években ajándékként történeti gyűjteményünkbe. A politikai közélet nyugalmanak felbomlását jelző, néha durva hangvételű szórólapok a magyarországi választási küzdelmek fokmérői is lehetnek (így volt ez akkor és így van most is). Maguk a választások a kiegyezéssel rendszer fontos és kényes eszközei voltak, hiszen a dualista politikai berendezkedés egyik alappillére az alkotmányosság, a népképviselői elv alapján felálló országgyűlés volt. Mivel a hatalmon levők nyugodt kormányzásához kényelmes parlamenti többség megszerzésére volt szükség, a választások befolyásolására szinte minden eszközt bevetettek. Az első védvonalat az európai átlaghoz képest igen szűk választójog jelentette, ezt erősítette a második erődvonal, a „választási geográfia”, a választói kerületek beosztása. Erről törvényileg is intézkedtek, gondosan ügyeltek arra, hogy a könnyebben befolyásolható, a kormánypárthoz lojális vidékek több, a hagyományos ellenzékiek kevesebb képviselőt küldhessenek. Így fordulhattak elő olyan aránytalanságok, hogy míg az erdélyi, főleg németek lakta Berecken 108, Abrudbányán 295, addig a budapesti VI. és VII. kerületben 18.000 választójogosult dönthetett egy-egy mandátum sorsáról.

Békés megyéből összesen 6 képviselő kerülhetett az országgyűlés alsóházába, ebből 4 a

A kortesek – Jantyik Máttyás rajza

törvényben meghatározott választókerületből (Békéscsaba, Békés, Szarvas, Gyula), míg kettőt a megye delegálhatott. Mivel azonban „Minden egy követ választása végett egy külön választókerületnek kell alakíttatni, s mindegyik választókerület csak egy országgyűlési követet választ.”, az említettek kivül még két kerületet kellett kijelölni, így követválasztási székhelyé lépett elő Gyoma és Orosháza is. (Csupán összehasonlításképpen – napjainkban 4 egyéni választókerület van megyénkben: Békéscsaba, Gyula, Békés, Orosháza.) Végül jött maga a választás furfangos kortesfogásokkal, itatással, vesztegetéssel, nemegyszer szuronyokkal. Persze nem minden választás volt erőszakos, nem mindenütt volt korrupció. A kormánypártnak is, az ellenzéknek is voltak „ingyen”, vagyis meggyőződéses szavazókból álló kerületei. Ezek közé tartozott a békési is, „néhai Irányi hű választói” – ahogy a korabeli Békés című újság fogalmaz, ahol 1872. óta

töretlen volt a Függetlenségi Párt iránti bizalom. 1872-től 1892-ben bekövetkezett haláláig Irányi Dániel, majd dr. Meskó László (1855 – 1922.) képviselte városunkat.

1896. első éjjelén országszerte megkondultak a templomharangok, ezzel jelezve a millennium évének kezdetét. A honfoglalás ezredik évfordulójának megünneplése fontos volt az ország egész lakossága számára, kulturális téren élénkséget és izgalmas eseményeket hozott, míg a századvége erőteljes politikai csatározásaiban egy kis szélcsendet, megnyugvást. Az ünnepi készülődés az ország központjában, az ekkoriban világvárossá növekvő Budapesten volt a legnagyobb. Május 2-án Ferenc József ünnepélyes keretek közt megnyitotta az ezredévi kiállítást a Városligetben, felavatta a kontinens első földalattiját, május 4-én megnyílt a Múcsarnok. Június 8-án az országgyűlés alsó- és felsőházának együttes ünnepi ülésére került sor az új Országháza Kupolacsarnokában, a király részvételével. (A már évek óta épülő, és még ezután is évekig készülő, ma Budapest jelképének számító épület csupán kívülről volt kész, még az év végén összeülő új országgyűlés is régi helyén, a Sándor –

A képviselőjelölt programbeszéde – Jantyik Mátyás rajza

ma Bródy Sándor - utcában székelt.) Szeptember 27-én fényes külsőségek mellett, több európai uralkodói család jelenlétében megnyitották az újonnan szabályozott al-dunai Vaskapu-szorost (a forgalom csak 1898-tól indulhatott meg). Október 4-én átadták a forgalomnak a Ferenc Józsefről elnevezett Duna-hidat (ma Szabadság-híd), 25-én megnyílt a Lechner Ödön tervei alapján készült Iparművészeti Múzeum. Az év folyamán az ország 7 nevezetes pontján ezredéves emlékeket emeltek (Pusztaszer, Munkács, Pannonhalma, Brassó, Zoborhegy, Zimony, Dévény), a Budapesten egyre-másra megnyíló nemzetközi kongresszusok pedig a kulturális élet folyamatos pezsgését jelezték (nemzetközi hírlapírói ~, interparlamentáris béke~, nemzetközi állatvédő ~, országos tűzoltó ~, köz-

művelődési egyesületek ~, nemzetközi gazda ~, közegészségügyi és orvosügyi ~, művészettörténeti ~). Az ezredéves kiállítást és ezzel az ünnepi évet november 3-án, Ferenc József jelenlétében, ünnepélyes külsőségek közepette zárták le. Az idővel feledésbe merülő eseményeken, lebontott kiállítási építményeken túl az ünnepi év maradandó hatása leginkább az oktatásban volt érezhető: szeptember 1 – 5. között országszerte 400 millenáris népiskolát nyitottak.

Bár a millenniumi ünneppsorozat már akkor is Budapest-központú volt, vidéken is megemlékeztek honfoglalásunk 1000. évfordulójáról, ha szerényebben is. Már említettük az ezredéves emlékművek avatását és a népiskolákat. Az ünnepélyek sorrendjét meghatározni hivatott országgyűlési bizottság május 9-re minden iskolában kötelezően megtartandó megemlékezést, május 10-re a templomokban hálaadó istentisztelet megtartását írta elő. Ennek megfelelően Békésen május 9-én az iskolás gyermekeknek ünnepélyt rendeztek, melyet kirándulással és megvendé-

geléssel fejeztek be. Május 10-én a református templomban Kecskeméti Ferenc lelkész, a katolikus templomban Knie Antal plébános, a görögkeletiben Popovics Elek, az izraelita templomban pedig Büchler Gyula rabbi tartott hálaadó istentiszteletet. A község vezetősége díszközgyűlést tartott, itt dr. Hajnal István méltatta az évforduló jelentőségét, leleplezték Jantyik Mátyás Kossuth – arcképét. (A festmény ma a múzeum képzőművészeti gyűjteményét gazdagítja, restaurált, felújított állapotban a békési Városháza dísztermében látható.)

A fővárosban fényes, vidéken halványabb ünneppsorozat csak időlegesen jelentett békét a politikai életben, hiszen 1896. őszén országgyűlési választásokra került sor. Október 5-én a király feloszlatta a parlamentet és az október 28. - november 4. közötti időszakra országgyűlési képviselő-választásokat írt ki Magyarországon. A korszak legkedveltebb hetilapjában, a Vasárnapi Újságban így írnak róla: *„Az ezredéves ünnepekre kitűzött lobogókat országszerte fölváltották a választási zászlók. A választók hamar sorakoztak a lobogók alá, sok idő nincs október 28ikáig, mikor az első választások megkezdődnek, még pedig e napon legalább is a kerületek felében. A választási mozgalmak rég voltak ily élénkek. Annyi sok párt nem is állt még nálunk egymással szemben, mint most s a pártok sűrűn tűzik ki jelöltjeiket. Egyhangú választás kevés helyen lesz, s alkalmasint sok pótválasztásban kell eldőlni a végleges eredménynek...”* A választások jelentősége Budapesten elhalványodott a millenniumi ünnepek fénye mellett, vidéken azonban nagy erővel folytak a politikai csatározások. *„Ilyen rövid idő még nem volt a választási mozgalmakra, mint most. De azért országszerte nagy a korteskedés. Sok kerületben nem egykönnyen tájékozzák magokat a pártok, a jelölések még most is tartanak, visszalépések gyakoriak. Alig van kerület, hol egyhangú választás lesz. Az ellenzéki pártok közül a néppárt indult a legszervezettebben az ütközetbe, kivált a felvidéken s a Dunántúl. A függetlenségi Kossuth pártjának jósolják, hogy ők lesznek legtöbb a baloldali padokon, mint ellenzék. A fővárosban a választási mozgalom még*

A képviselőjelölt fogadtatása – Jantyik Mátyás festménye

soha nem folyt oly csendesen, mint most...” - tudósít a hetilap.

Természetesen nagy volt a korteskedés Békésen is. Múzeumunk névadója, Jantyk Mátyás festőművész rajzaiban meg is örökítette a vidéki korteskedés pillanatait, talán épp békési élményei hatására. A Vasárnapi Újságban nyomtatásban is megjelentek ezek a korrajzok. „*A képviselőjelölt fogadtatása*” című vízfestmény, „*A kortesek*”, „*A képviselőjelölt programm-beszéde*” és „*A szavazatszedő bizottság előtt*” című rajzok jól érzékeltetik a századvégi vidéki választások hangulatát. A kisvárosok politikai életének legnagyobb, legkézzelfoghatóbb eseményei közé tartoztak ezek a rendre megisméltendő kortesharcok, még akkor is, ha a tényleges szereplők, a szavazati joggal bíró férfiak csak a lakosság töredékét jelentették. Nyoma sem volt még ekkor az általános választójognak, bár egyes ellenzéki pártok programjában már találkozhatunk e követeléssel. 1896-ban Magyarország lakosságának csak mintegy 6 %-a volt jogosult a szavazásra, ez Békés akkori 25 ezres lakosságából csak mintegy másfélezer férfit jelentett. Nekik szóltak az alább ismertetendő felhívások, plakátok, kortesdalok.

Mint fentebb említettük, városunk hagyományosan ellenzéki választókerület, ahol 1896-ban két jelölt szállt harcba a képviselőségért. Dr. Meskó László és dr. Igaz Pál ügyvédek, bár a Függetlenségi és 48-as párthoz tartoztak, annak más-más szárnyát képviselték. Dr. Meskó Lászlót, aki Nyíregyházán lakva látta el feladatát (ezt a kortesversekben ellenfelei ki is hangsúlyozzák) a párt Kossuth Ferenc-féle szárnya támogatta. A választásokon - azon túl, hogy az előző ciklusban is őt küldte a község az országgyűlésbe - ki is használta a békésiek közismert Kossuth-

A szavazatszedő bizottság előtt – Jantyk Mátyás rajza

kultuszát. Kossuth Lajost még 1889-ben, amikor az 1879. évi 50. törvénycikkre támaszkodó, közfelháborodást okozó kormánydöntés következtében elvesztette magyar állampolgárságát, több város és község mellett Békésen is díszpolgárrá választották, s Kossuth-alapítványt létesítettek. 1894-ben budapesti temetésére 12 tagú hivatalos küldöttséget delegált a képviselőtestület,

de tisztelete oly nagy volt, hogy Békésről összesen 64-en vállalkoztak az útra, vettek részt a szertartáson. Ebből az alkalomból nevezték el az akkor még Vasút-utcát Kossuth utcának, s a következő évben megbízták Jantyk Mátyást egy Kossuth-arckép megfestésével, amely - mint láttuk - 1896-ra készült el. (A Kossuth-kultuszt egyébként Meskó László ellenfelei is kihasználták, hisz az ellene íródott kortesversekben nem egyszer kihangsúlyozták, hogy ő maga nem vett részt a temetésen.) A másik ellenzéki jelölt, Dr. Igaz Pál, akit sárréti származásával választói inkább ma-

guk közül valónak éreztek, a Függetlenségi és 48-as párt erdélyi bázisú, Ugron-párti szárnyához tartozott.

A Kossuth-féle szárny már a választások előestéjén, az országgyűlés feloszlásakor igyekezett propagálni önmagát. Az 1896. októberében Budapesten kiadott „**Szózat a választókhoz**” címzésű plakátján főbb irányelveit és az azokhoz való töretlen hűséget hangsúlyozták. Ezek: perszonálunió, független Magyarország, általános szavazati jog és titkos szavazás, a mezőgazdaság, az ipar és a közigazgatás gondjainak megoldása, nemzetiségi kérdés rendezése.

Az 1896-os országgyűlési választások békési kortesharcainak emlékét őrző dokumentumok időrendi sorát is a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth-féle szárnyának plakátja nyitotta, 1896. október 7-i keltezéssel. Tudósított Meskó László jelöltségéről, kiemelte eddigi érdemeit és felszólította a jogosultakat a szavazásra. A plakát aláírói, vagyis a Függetlenségi és 48-as párt Kossuth-féle szárnyának békési vezetősége a községi értelmiség meghatározó egyéniségei. A párt békési elnöke Szegedi Károly református lelkész (lelkésztársa Kecskeméti Ferenc az ellenjelöltet, az Ugron-szárnyai Igaz Pált támogatta), sokszínű szerepet játszott a község közéletében. 1889-ben ő indítványozta Kossuth Lajos díszpolgárrá választását, de az 1892-ben megalakult Békési Méhész Egyesület első elnökeként is az ő nevével találkozunk. A millenniumkor Kecskeméti Ferenc imája után ő mondott ünnepi beszédet a református templomban, az 1896/97-es tanévben a Szegedi Kis István Református Gimnázium igazgató tanácsának elnöke. A párt alelnöke Konkoly Jenő ügyvéd, szintén nyüzsgő közéleti ember, már 1889-ben az Ipartestület ügyészeként találkozunk a nevével. Első vezetője az 1890-ben alakult Önkéntes Tűzoltó Egyletnek, 1896/97-ben a gimnázium igazgató tanácsának az egyház által delegált tagja. A gimnáziumi oktatás egyébként is szívügye volt, alapítványt hozott létre jól tanuló diákok jutalmazására. A vezetőség talán legnépszerűbb tagja dr. Török Gábor ügyvéd, a párt egyik békési jegyzője. A századforduló környékén a Bérházban működő Polgári Kaszinó elnöke, az 1900-as években megjelenő Békési Lapok szerkesztője. Népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 1928-ban Békés díszpolgárává választották, a Polgári Kaszinóban pedig elhelyezték Gyökössy Lajos festette arcképét. A párt másik békési jegyzője dr. Szegedi Kálmán szintén ügyvéd, dr. Török Gáborral együtt később tagja volt az 1914-es segélyező bizottságnak, mely a hadba vonult szegény katonák családtagjait segítette. Látható, hogy Meskó László támogatói javarészt elismert, népszerű közéleti férfiak voltak, ez nagyban befolyásolta is a választások kimenetelét.

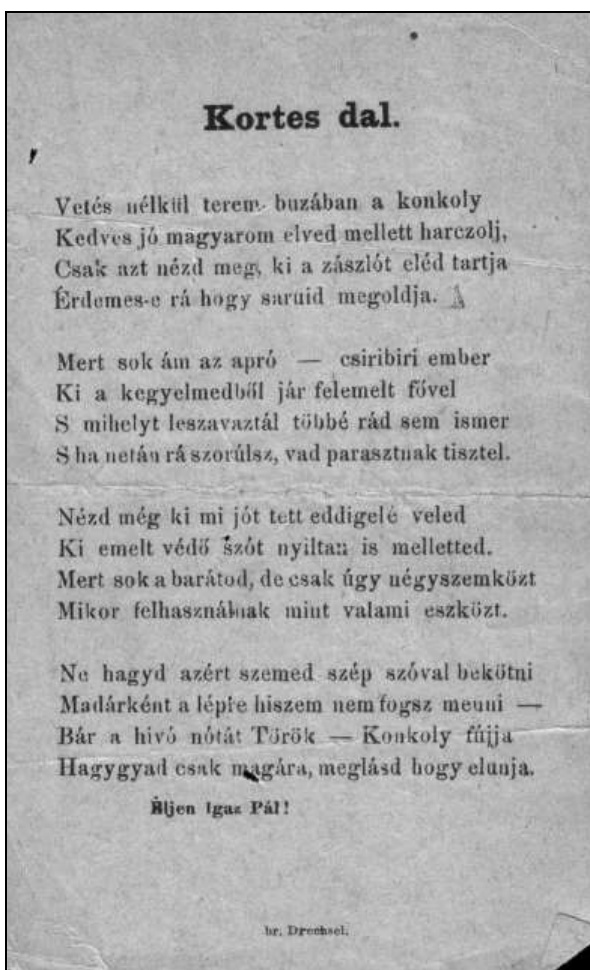
Az idézett plakát után nem sokat késik a másik ellenzéki jelölt, a Függetlenségi és 48-as párt Ugron-szárnyát képviselő Igaz Pál választási gyűlésére invitáló „**FELHÍVÁS**” sem. Dr. Meskó László támogatóinak közismertségével szemben e plakát aláírói közül csak Kecskeméti Ferenc református lelkész nevét emelhetjük ki. (Mint láttuk, idősebb lelkésztársa Szegedi Károly az ellenjelöltet, dr. Meskó Lászlót támogatta.) Kecskeméti Ferenc Békésre kerülése előtt évekig Amerikában lelkészkedett, s az amerikai demokrácia mély benyomást tett rá. Békési lelkészkedése (1884-1916) alatt is demokratikus elveket vallott, ennek köszönhetően igen nagy népszerűségét. Több verse is megjelent korabeli protestáns egyházi lapokban. Millenniumkor a református templomban ő mondott imát, 1896/97-ben a gimnázium igazgató tanácsának tagja volt. Népszerűségének következménye, hogy később (1901-1909-ig) több cikluson keresztül ő lett Békés országgyűlési képviselője.

E plakát megjelenése után nem sokkal jön az ellenpárt válasza Kossuth Ferenc "**Nyílt levele**" formájában, október 15-i keltezéssel. Ebben Kossuth Lajos fia kéri Meskó megválasztását, és élesen elhatárolódik a másik jelölttől, illetve az őt támogató csoporttól. A szópárbaj folytatódik, október 18-án közzéteszik az Igaz Pált támogatók a Kossuth Ferenc "Nyílt levelére" íródott,

személyeskedésektől sem mentes "Válasz"-t. Időrendben utolsó plakátunk szintén Igaz Pál megválasztása mellett szállt síkra, utalva arra, hogy lakhelyénél fogva közelebb áll a békésiekhez. A „**FELHÍVÁS**” hangsúlyozza a választás fontosságát, a lehetőséget az egyén számára, hogy beleszóljon a közösség sorsába.

Érdekességként megemlíjtük, hogy mindkét fél plakátjai - az alább ismertetendő kortesversekkel ellentétben - egy helyen, báró Drechsel Géza békési könyvnyomdájában készültek. Ez valószínűleg azt mutatja, hogy a Békésen ekkoriban működő nyomdák - Povázsay László, Véver Oszkár illetve báró Drechsel Géza nyomdája - közül ez utóbbi volt alkalmas ilyen nagy méretű nyomtatvány előállítására. Az alább ismertetendő kortesverseket két nyomdában, Povázsay Lászlónál illetve báró Drechsel Gézánál készítették, az előbbinél kizárólag az Igaz Pál ellen szólókat, míg az utóbbinál mindkét fél részére dolgoztak.

A verseket igyekeztünk valamelyest időrendbe szedni, ezt azonban csak igen relatív módon sikerült megtennünk, mivel konkrét keltezése (Békésen, 1896. Okt.10.) csak egynek van. Ezzel az „**Éljen dr. Meskó László!**” címet viselő, a „Már én többet kocsis legény nem leszek” nóta dallamára íródott dallal kezdjük a kortesversek ismertetését. Ebben a 4 versszakos buzdító dalban a párt fő elveit hangsúlyozták, de a lelkesítő sorok után az utolsó versszak már a kortesharcok közönséges hangvételét idézi.

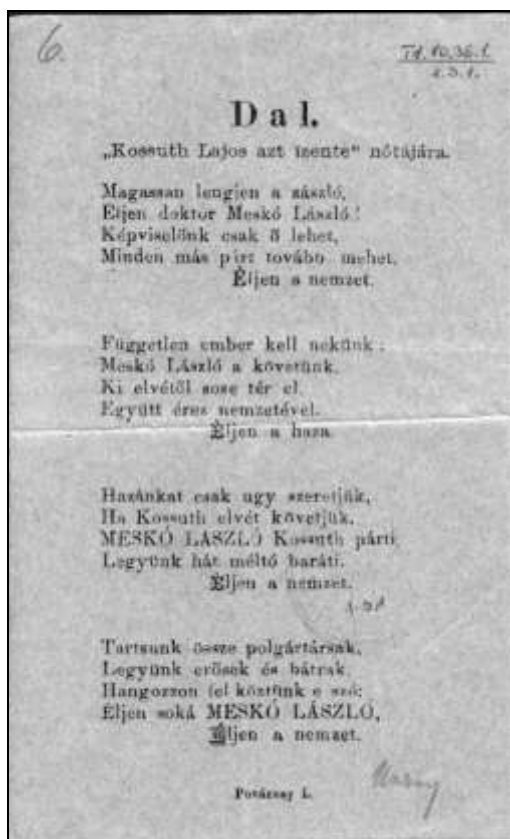
Igaz Pál megválasztására buzdító kortesdal

Következő dalaink mintegy egymásra felelgetnek. Az első, „**Kortes dal.**” című 7 versszakos nóta ("Kossuth Lajos azt izente" dallamra.) Igaz Pált élteti, utalva ellenfele nemzetiségére és távoli lakhelyére, a második „**Túl a Tiszán...**” címmel 4 versszakban ennek hangzatos kifejezéseit szinte parodizálja, s hangsúlyozza Igaz Pál képviselői vágyainak reménytelenségét.

A továbbiakban az Igaz Pál megszuvasására buzdító verseket soroljuk. Jellemző rájuk, hogy nem a jelölt rátermettségét, kiválóságát, alkalmasságát, hanem az ellenfél alkalmatlanságát emelik ki, mintegy kizárólag negatív kampányt folytatva. Az alábbi 4 versszakos „**Kortes dal**” jó példa erre: az első sorban a szembenálló pártcsoporthoz a lelkészek nevét (Konkoly Jenő) figurázzák ki, majd arra figyelmeztetik a választót, hogy az ellenjelölt csak felhasználja őt megválasztása érdekében. „**A hajcsárok végnapjai**” (igen hosszú, 14 versszakos) című versünkben Igaz Pál támogatói egyenesen „hajcsár”-nak nevezik az ellenfél pártjához tartozókat, akik „*hazudnak és gorombáskodnak*”. Állítják, hogy csak ők követik 1848 eszméit, míg a Kossuth-szárnyat a függetlenségi párt felbomlasztásával vádolják. Saját érdemként

említik az általános választójogért folytatott harcot – bár láthattuk, azt a másik fél is legfőbb irányelvei közt tartotta számon. Az arra érzékeny választók figyelmét felhívják arra is, hogy ők nem Kossuth Ferenc, hanem csak az általa pártfogolt képviselőjelölt ellen lépnek fel.

A „**Kortés dal Meskó mellett**” (ad nótám Kossuth Lajos azt izente - Mottó: Fogadd be a tótot) című 17 versszakos nótában a hangsúly ismét a negatív kampányon van. Említik Meskó László nemzetiségét, megróják parlamenti passzivitása miatt. Emlékeztetik a választókat, hogy korábban városában, Nyíregyházán kormánypártiként indult, s mivel akkor nem nyert, változtatott pártállásán (megjegyezzük, a továbbiakban szép politikai karriert futott be, végig megmaradva függetlenségi pártinak.) Felróják neki, hogy nem volt ott Kossuth Lajos temetésén, bajok és problémák felmerülésekor sosem jelenik meg a választóközében. A dalnak – igaz álnéven - szerzője is van: a Lutránus János nevet olvashatjuk a szórólap alján. Mint említettük, gyakori volt a kortesdalokban az ellenfél lejáratása, néha kifejezetten személyeskedő a hangvétel. A következő „Káka tövén...Egy kis nádmíz kell?” alcímű 15 versszakos „**Kortés dal**”-ban ezt érhetjük tetten, a versíró egyenként kifaragja az ellenjelölt legfőbb támogatóit, majd azt taglalja, hogy az csak a szavazatok megszerzésével törődik, megválasztása után azonban elfordul választóitól. Itt is szerepel szerző a dal végén: Nevenincs Apor. A továbbiakban egy-egy azonos című 7, illetve egy 8 versszakos, egyaránt a „Kossuth Lajos azt izente” dallamra íródott „**Kortés dal**”-ban is az egyik vagy másik tábor támogatói vannak a célkeresztben, de amíg az első esetben a szerzők jelöltjük egyik követőjének, Venczel József borbélynak mindenek feletti hűségét helyezik a középpontba, a másik esetben az ellenfél fő támogatóinak rossz tulajdonságait ócsárolják.

Meskó Lászlót éltető kortesdal

íródott másik „**Dal**” (5 versszak) megint csak a negatív kampányra lehet példa. Ironikus hangon

Ezután a Meskó-párti szórólapok következnek. Ezeknél is jellemző, hogy nem a jelölt pozitívumait, hanem az ellenfél negatív tulajdonságait, dolgait emelik ki. Elsőként egy meglehetősen hosszú, 18 versszakos dalt említünk, melynek címe is beszédes: „**Gyász magyarkák**”. Ebben Igaz Pál néhány hívét pecézték ki, azok közül válogatva, akik aláírták az október 18-án kelt „Válasz”-t, a fentebb már említett plakátot, a „*hazug förmedvényt*”. (Csupán utalásként a nevek: T. Veres Pál, Kis Földesi János, B. Szabó ?, Birizdó János, Egeresi ?, Remeczki István, Hidvégi Imre.)

Övetkező (15 versszakos) „**Az Igaz Pál választói**” című dalunk rögtön első versszakában durva hangnemet üt meg, „*elvtelen csoport*”-nak titulálva az ellenfél támogatóit. Ezt csak tetézik a „*gaz*”, „*szemenszedett*”, „*hitvány*” jelzők, a vallási hovatartozásra való utalás, antiszemita kijelentést is olvashatunk. Mindennek tetejébe az utolsó versszakban megkérdőjelezzük Igaz Pál követőinek „*lelki épség*”-ét.

Üdítő kivételt jelent a „Kossuth Lajos azt izente” nótájára íródott „**Dal**” (4 versszak) buzdító, lelkesítő hangvétele, míg az ugyanerre a dallamra

üdvözlí az ellenjelöltet, durván gyanúsítgat: „*svarcgelb hintója és lelke*”. Még két dalunk van hátra, ezek – bár címükben Igaz Pál szerepel – tulajdonképpen lejárató versikék. A „**Dr. Igaz Pál**” címűben (6 versszak) a képviselőjelölt politikai hovatartozását kérdőjelezi meg, ismét felelegetve felmenői múltját. (Az előbbi dalban a „*svarcgelb*” – az osztrák császári színek –, ebben a „*Bach huszárnak a magzatja*” kifejezés utal erre.) Rámutatnak, hogy vallási tekintetben sem állhatatos, követőit pedig egyenesen kormánypártinak titulálják. A szerzők szerint Igaz Pál fellépésének egyetlen oka, hogy „*vágyik az ugorka fára*”. A pejoratív című „**Doktor Páli**” másik vers kevésbé durva hangvétellű, bár itt is felelegetik, hogy Igaz Pál helyett csak hívei szólalnak meg. A szerzők még a meglévő szűk választóbázist is túl nagyoknak tartják: „*voksa van most sok gyarlónak*”, ezzel mintegy minősítik a választók egy részét.

Természetesen a nyomtatott szórólapokon túl a szembenálló felek különböző gyűléseken is igyekeztek szavazókat toborozni. Már korábban felsoroltuk a választási hadjárat elején íródott plakátokat, felhívásokat, hátramaradt azonban egy, a voksolás napját éppen csak megelőző, pártgyűlésre invitáló **cédula**:

„*Dr. Meskó László képviselőjelölt úr ... 1896. évi október hó 30-án pénteken délután két órakor vasúton városunkba érkezik. Ünnepeyles fogadtatásuk után a békési függetlenségi és 48-as Kossuth párt a piactéren pártgyűlést tart. ...*”

Kordon átlépésére jogosító igazolvány

Ekkorra egyébként az ország nagy részében megtörtént a nagy esemény, erről így számol be a Vasárnapi Újság: „*Gyorsan lezajlottak a választások. Korteskedésre nem sok idő jutott. ... A választási mozgalmak első napjain sűrűn emlegették a jelöltek. De aztán fogytak. Régebbi képviselők is visszahúzódtak. Némelyik kerület úgy megváltozott, hogy az eddigi képviselője rá sem ismert. Már új embert is talált ott, a ki az ő helyére pályázott. Az összeülő országgyűlésnek sok új embere lesz, a kiket eddig még nem ismerünk a köz-*

életből. Az ellenfelek az eddig biztos kerületekben is megjelentek, és kesztyűt dobtak. A mérkőzések heveségéből semmit sem von le, hogy sok képviselőt egyhangúlag választottak meg, mert itt is kérhetetlen tényezők működtek közre az ellenfél visszavonulására. Míg az országban általában szenvedélyesen folyt a harcz, Budapesten ilyen csöndes választások még nem voltak.”

A békési országgyűlési képviselőválasztás napjáról is őriz emléket múzeumunk, egy **igazolványt**. A törvény szerint ugyanis „*A községek vagy városrészek a központi választmány által meghatározott sorrendben, s az egy községből vagy városrészből való választók a szerint, a mint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, külön bocsátandók a szavazásra.*” Az atrocitások megelőzése végett a szembenálló szavazótáborok között ajánlatos volt kordont húzni, ezt pedig csak a választási elnök által kiállított igazolvány tulajdonosa léphette át.

A békési nyertes Dr. Meskó László lett, aki ezzel már második képviselői ciklusát kezdte az alsóházban. Az országos eredményekről a Vasárnapi Újság tudósít: „*Nov. 5-ikével a választá-*

sok beveződtek országszerte, csak olyan kerületek vannak hátra, a hol pótválasztásoknak kell dönteni. ... A választások után a pártok aránya a következő: 276 szabadelvűpárti, 31 nemzetipárti, 49 Kossuthpárti függetlenségi, 10 Ugron-párti függetlenségi, 21 néppárti, 12 pártokívüli. Van 5 kettes választás, 9 helyen pedig pótválasztás lesz.”

Meskó László díszmagyarban